

Warszawa, 22.07.2019 r.

Dr hab. Mariola Kwasek, prof. IERiGŻ-PIB
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie

R E C E N Z J A

rozprawy doktorskiej mgra Andrzeja Wołoszyna pt. „Nierówności dochodowe gospodarstw domowych w Polsce i ich uwarunkowania społeczno-ekonomiczne” wykonanej pod kierunkiem prof. dra hab. Feliksa Wysockiego oraz promotora pomocniczego dr Agnieszki Kozereę

1. Podstawa prawna

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Andrzeja Wołoszyna została przygotowana na podstawie decyzji Rady Wydziału Ekonomiczno-Społecznego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (pismo nr WES-4000-21/2019 z dnia 10 czerwca 2019 roku) podpisane przez Dziekana Wydziału prof. dra hab. Walentego Poczte. Podstawę prawną przygotowanej recenzji stanowi *Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* z dnia 14 marca 2003 roku [Dz.U. 2003, nr 65, poz. 595 z późn. zm.], w związku z art. 179 ust. 1 stawy z dnia 3 lipca 2018 r. *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce* [Dz.U. 2018, poz. 1669].

2. Ocena problematyki badawczej i tematu rozprawy

Badania dochodów w Polsce stanowią klasyczny problem badawczy o długoletniej tradycji. Były one już przedmiotem zainteresowań naukowych wielu ekonomistów w Polsce. Publikacje z zakresu tej problematyki zaczęły ukazywać się szczególnie intensywnie w drugiej połowie lat 90. XX wieku. Wówczas także zintensyfikowano badania empiryczne nad tym problemem.

Nierówności dochodowe są jednym z kluczowych problemów ekonomii. Na przestrzeni ostatnich lat wzrosła waga nierówności dochodowych. Kryzys gospodarczy wywarł głęboki wpływ w Europie, niwelując lata konwergencji pod względem warunków życia i wywierając presję na systemy zabezpieczenia społecznego. W większości krajów Unii Europejskiej pogłębił się problem nierówności, co budzi obawy pod względem stabilności wzrostu gospodarczego i spójności społecznej.

Komisja Europejska, Bank Światowy i Międzynarodowy Fundusz Walutowy podkreślają, że redukcja nierówności dochodowych oraz spójność społeczna jest dziś warunkiem zrównoważonego i długotrwałego rozwoju gospodarek poszczególnych państw. Skuteczna realizacja szeroko pojętej polityki społeczno-gospodarczej to zdolność włączania w procesy rozwojowe jak najszerzych grup społecznych.

Wzrost dochodów ludzi najbogatszych przy rosnącej biedzie osób najsłabiej zarabiających jest jednym z najważniejszych problemów świata, w tym znacznej części krajów wysoko rozwiniętych. Dysproporcje w dochodach są rzeczą naturalną w gospodarkach wolnorynkowych, niemniej jednak w sytuacji pogłębiania się tego problemu mogą prowadzić do napięć społecznych.

W *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* celem głównym projektowanych działań rozwojowych jest stworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji *Strategii* będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Przyczyni się to do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej UE. W konsekwencji nastąpi poprawa jakości życia obywateli, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, zapewnienie odpowiedniej jakości kształcenia podwyższającego kwalifikacje i kompetencje obywateli, wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy, poprawa dostępu do infrastruktury, zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, satysfakcjonującego stanu środowiska przyrodniczego oraz poczucia bezpieczeństwa. Jako najważniejszy zakładany rezultat przyjęto zwiększenie przeciętnego dochodu gospodarstw domowych do 76-80% średniej UE do roku 2020, a do roku 2030 zbliżenie do poziomu średniej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszania dysproporcji w dochodach między poszczególnymi regionami. W sferze społecznej efekty realizacji *Strategii* to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz różnego rodzaju nierówności społecznych. Zakłada się, że odsetek osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zmaleje do 20% w 2020 roku (17% w 2030 roku). Zmniejszy się również rozwarstwienie dochodowe Polaków – wartość współczynnika Giniego dochodów obniży się z 30,6 w 2015 roku do 30 w 2020 roku i 27 w 2030 roku.

Powyższe przesłanki jednoznacznie wskazują na aktualność zaproponowanej tematyki badawczej w rozprawie doktorskiej Pana mgra Andrzeja Wołoszyna. Podjęta w pracy problematyka badawcza, choć nie jest nowa, pozostaje ważnym obszarem zainteresowań ekonomistów i przedstawicieli innych nauk społecznych. Praca wpisuje się w realizację *Strategii na*

rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Podjęty w dysertacji temat należy uznać za zasadny oraz istotny zarówno z poznawczego, jak i praktycznego punktu widzenia.

3. Struktura pracy doktorskiej

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska jest obszernym opracowaniem liczącym 256 stron, składającym się ze wstępu, pięciu rozdziałów, podsumowania i wniosków, aneksu oraz przyjętych w pracach naukowych punktów dotyczących źródeł bibliograficznych, spisu tabel i rysunków, jak również streszczenia w języku polskim i angielskim. Tekst zasadniczy stanowi 83% pracy. Praca doktorska jest dobrze udokumentowana i oparta na analizie licznych pozycji literatury przedmiotu. Wykaz bibliografii liczy bowiem 313 pozycji. Dane te wskazują na mocną bazę prowadzonych badań na podstawie literatury oraz danych empirycznych. Autor wykazał się umiejętnością syntezy wiedzy dokonując bardzo szerokiego przeglądu literatury dotyczącej nierówności dochodowych w Polsce i na świecie. Silną stroną dysertacji jest jej warsztat badawczy, zastosowane metody badacze i przegląd literatury.

Praca posiada prawidłową strukturę. Została ona przedstawiona w sposób klasyczny, tj. od kwestii ogólnych, teoretycznych do szczegółowych. Poszczególne rozdziały zaprojektowano adekwatnie do celów badawczych. Ich objętość uzasadniona jest zakresem i przedmiotem prowadzonych rozważań. Uwagę zwraca wzorcowo przedstawiony schemat badań nierówności dochodowych gospodarstw domowych (rys. 5, s. 98), jak również szata graficzna recenzowanej pracy. Praca została podzielona na pięć wzajemnie powiązanych ze sobą rozdziałów, które stanowią spójną koncepcję teoretyczno-empiryczną. W strukturze pracy można wyróżnić dwie zasadnicze części: teoretyczno-metodyczną i empiryczną.

W rozdziale pierwszym pracy zaprezentowano cele i hipotezy badawcze, źródła danych wykorzystane do badań i zakresy badawcze oraz przedstawiono metody badawcze.

Rozdział drugi pracy poświęcono zagadnieniom teoretycznym z zakresu nierówności dochodowych gospodarstw domowych. Przedstawiono w nim przegląd dotychczasowych badań, definicje nierówności dochodowych, a także omówiono czynniki kształtujące nierówności dochodowe, w tym makro- i mikroekonomiczne. W rozdziale tym zaprezentowano także liczne metody pomiaru nierówności dochodowych. Ponadto omówiono również metody dekompozycji mierników nierówności i uporządkowany model logitowy jako narzędzia do identyfikacji determinant nierówności dochodowych.

W rozdziale trzecim pracy przedstawiono sytuację makroekonomiczną w Polsce oraz analizę struktury gospodarstw domowych w latach 2005, 2010 i 2015. Badania te stanowiły tło do badań empirycznych. W części makroekonomicznej zaprezentowano zagadnienia demograficzne, procesy globalizacyjne i sytuację na rynku pracy, w mikroekonomicznej zaś zmiany struktury demograficznej i społeczno-ekonomicznej gospodarstw domowych.

W rozdziale czwartym pracy zamieszczono wyniki badań dotyczące oceny stopnia nierówności rozkładu dochodów gospodarstw domowych w Polsce w analizowanym okresie. W celu lepszego zrozumienia charakteru nierówności dochodowych przeprowadzono pogłębiającą analizę dysproporcji dochodowych między wyodrębnionymi grupami gospodarstw domowych (nierówności międzygrupowe) oraz poziomu nierówności rozkładu wewnątrz grup gospodarstw domowych (nierówności wewnątrzgrupowe).

W rozdziale piątym pracy przeprowadzono hierarchię ważności determinant nierówności dochodowych gospodarstw domowych w Polsce, wykorzystując do tego trzy metody ich identyfikacji, tj. dekompozycję indeksów Theila według grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych, dekompozycję współczynnika Giniego według źródeł dochodu oraz uporządkowanego modelu logitowego do oceny szans gospodarstwa domowego na wyjście z ubóstwa lub osiągnięcie zamożności w zależności od cech demograficznych i społeczno-ekonomicznych.

Rozprawę doktorską zakończono podsumowaniem i wnioskami, które stanowią syntezę przeprowadzonych badań.

4. Cele i hipotezy badawcze

Celem głównym pracy wskazanym przez Autora była *ocena stopnia nierówności rozkładu dochodów gospodarstw domowych w Polsce w latach 2005-2015*, zaś celem dodatkowym *identyfikacja determinant demograficznych i społeczno-ekonomicznych kształtujących nierówności dochodowe gospodarstw domowych w Polsce w latach 2005 i 2015*.

Osiągnięcie tak postawionych celów było możliwe dzięki realizacji czterech zadań badawczych polegających na:

1. Ocenie sytuacji makroekonomicznej Polski i zewnętrznych uwarunkowań nierówności dochodowych gospodarstw domowych.
2. Ocenie stopnia nierówności rozkładu dochodów ogółu gospodarstw domowych.
3. Ocenie poziomu nierówności dochodowych międzygrupowych i wewnątrz grupowych gospodarstw domowych.

4. Identyfikacji demograficznych, społecznych i ekonomicznych determinant nierówności dochodowych gospodarstw domowych.

W kontekście sformułowanych zadań badawczych Autor wysunął trzy hipotezy badawcze, które następnie poddał weryfikacji:

H1: Nierówności dochodowe gospodarstw domowych w Polsce zmniejszyły się pomiędzy latami 2005 i 2015.

H2: Zmniejszeniu uległy zarówno międzygrupowe, jak i wewnątrzgrupowe nierówności dochodowe wśród gospodarstw domowych wyodrębnionych ze względu na grupę społeczno-ekonomiczną, poziom wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielkość miejscowości zamieszkania, wielkość gospodarstwa domowego, wiek oraz płeć jego głowy.

H3: Głównymi determinantami nierówności dochodowych gospodarstw domowych według ich ważności były: główne źródło utrzymania gospodarstwa domowego, poziom wykształcenia jego głowy oraz miejsce zamieszkania.

Zasadniczy problem badawczy jest właściwie postawiony i dobrze osadzony w literaturze przedmiotu, a cele pracy i hipotezy badawcze są spójne, jak również właściwie zintegrowane z tematem pracy. Przeprowadzone badania pozwoliły na pozytywne zweryfikowanie pierwszej i trzeciej hipotezy badawczej. Hipoteza druga została częściowo pozytywnie zweryfikowana.

5. Ocena zakresu rozprawy i metod badawczych

Zakresy badawcze (podmiotowy i przedmiotowy) zostały właściwie określone. Zakres czasowy badań (lata 2005, 2010 i 2015 oraz 2005-2015) był wystarczający do realizacji postawionych celów. Autor wykorzystał w swojej pracy wiele materiałów źródłowych. Głównym źródłem danych empirycznych były dane jednostkowe nieidentyfikowalne, pochodzące z badań budżetów gospodarstw domowych prowadzonych w Polsce przez Główny Urząd Statystyczny, a także dane OECD i Eurostatu.

Należy jednak zauważyć, że w analizowanym okresie nastąpiły istotne zmiany metodologiczne dotyczące badania budżetów gospodarstw domowych GUS, w tym zmiany klasyfikacyjno-metodologiczne i definicyjne m.in.:

- W 2005 roku zamiast *głowy gospodarstwa domowego* wprowadzono „osobę odniesienia”, czyli osobę, która ukończyła 16 lat i osiąga najwyższy stały, w dłuższym okresie czasu, dochód spośród wszystkich członków gospodarstwa domowego.

- W 2013 roku uległa zmianie klasyfikacja spożycia indywidualnego według celu COICOP (*Classification of Individual Consumption by Purpose*) stosowana m.in. w badaniu budżetów gospodarstw domowych, co skutkuje nieporównywalnością zarówno w zakresie wydatków, jak również spożycia ilościowego.

O zmianach tych Autor rozprawy doktorskiej nie wspominał, mimo iż analizuje wydatki gospodarstw domowych. Ze względu na istotne zmiany, jakie sukcesywnie wprowadzano, zwłaszcza w latach 2011-2018, GUS opracował aktualną wersję zeszytu metodologicznego: „Zeszyt metodologiczny. Badanie budżetów gospodarstw domowych” (2018).

Powyższe uwagi w nieznacznym stopniu osłabiają mocną stronę pracy, jaką jest jej warsztat badawczy. Autor zastosował szeroki wachlarz metod, które umożliwiły realizację celów rozprawy oraz weryfikację przyjętych hipotez badawczych. W badaniach Doktorant wykorzystał podstawowe miary statystyki opisowej, jak również wiele mierników nierówności dochodowych, w tym krzywą Lorenza, tabele dochodowe, wskaźniki zróżnicowania dochodowego, współczynniki i indeksy nierówności. Doktorant dobrze porusza się w zakresie analiz statystycznych. Dobór metod oceniam pozytywnie. Jednocześnie należy podkreślić wysoki stopień pracochłonności przeprowadzonych badań.

6. Ocena formalnej strony rozprawy

Praca napisana jest komunikatywnym językiem. Liczne formy graficznej i tabelarycznej prezentacji danych znajdujące się w pracy wykonane zostały starannie i niewątpliwie przyczyniają się do jeszcze lepszego zrozumienia przedstawionych treści. Autor nie ustrzegł się pewnych nieścisłości terminologicznych i redakcyjnych. W pracy widać niekiedy nadmierny pośpiech Autora i brak dokonania korekty językowej. Niektóre sformułowania i zapisy należy doprecyzować i ujednoczyć (przykładowo Autor pisze zamiennie: wydostanie się z ubóstwa i wyjście z ubóstwa; determinanty demograficzne i społeczno-ekonomiczne oraz determinanty demograficzne, społeczne i ekonomiczne; z Badań Budżetów Gospodarstw Domowych, z *Badań Budżetów Gospodarstw Domowych*, z *Badań budżety gospodarstw domowych*, w badaniach budżetów gospodarstw domowych GUS; zmiany w latach 2005-2010, 2010-2015, 2005-2015 i zmiany w latach 2005 a 2010, 2010 a 2015, 2005 a 2015 – tab. 18 i 19; Theil-L i Theil L, Theil-T i Theil T itd.). Praca przed wydaniem w formie książkowej powinna być starannie zredagowana. Przedstawione poniżej uwagi merytoryczne i redakcyjne nie podważają istotnych wartości przedkładanej pracy, a zostały wskazane w celu ich wykorzystania przy ewentualnej publikacji wyników.

7. Uwagi merytoryczne

Podczas lektury rozprawy doktorskiej pojawiły się pewne uwagi, wątki dyskusyjne, wątpliwości czy sugestie.

1. Doktorant posługuje się nieaktualną terminologią stosowaną przez GUS. Obecnie nie ma pojęcia *głowa gospodarstwa domowego* tylko „osoba odniesienia”. Ponadto Autor posługuje się zamiennie sformułowaniem *wielkość miejscowości zamieszkania* i *klasy miejscowości zamieszkania*. Zgodnie z terminologią GUS są to „klasy miejscowości zamieszkania”. W związku z powyższym należy dokonać stosownej korekty w hipotezach badawczych **H2** i **H3**, jak również w poszczególnych rozdziałach pracy, podsumowaniu i wnioskach, a także w tabelach, na rysunkach, w spisie rysunków i tabel oraz aneksie, czyli w całej pracy.

2. Doktorant używa sformułowania *nieidentyfikowalne dane jednostkowe*. Zgodnie z terminologią GUS poprawny zapis to „dane jednostkowe nieidentyfikowalne”.

3. Autor rozprawy na s. 18 pisze: *Stanowią one podstawowe źródło informacji o dochodach i rozchodach polskich gospodarstw domowych...* – jeśli mówimy o dochodach to i o wydatkach, zaś jeśli o rozchodach to i o przychodach, a zatem należy napisać: „Stanowią one podstawowe źródło informacji o przychodach i rozchodach polskich gospodarstw domowych, jak również ... badaniu podlegają wszystkie przychody i rozchody”.

4. Doktorant na s. 41 w rozdziale drugim pracy podaje definicję dochodu rozporządzalnego, jako *sumę bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł (pracy, własności oraz transferów społecznych i prywatnych) pomniejszoną o podatki oraz składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne (Metodologia... 2011)*. Definicja dochodu rozporządzalnego pojawia się po raz drugi w rozdziale czwartym pracy na s. 95, ale tym razem dochód zdefiniowano jako: *pomniejszona o podatki suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego ze źródeł takich jak: praca najemna, praca na własny rachunek, gospodarstwo rolne, tytuły własności, wynajem nieruchomości oraz ubezpieczenia, transfery społeczne i prywatne (Metodologia... 2011, s. 33)*. Niestety obie definicje, pochodzące z tego samego źródła, różnią się między sobą. A ponadto pominięto w nich istotne elementy. Analizując temat nierówności dochodowych w Polsce i wykorzystując wyniki badań budżetów gospodarstw domowych ważne jest aby przedstawić pełną definicję dochodu rozporządzalnego. Ponadto definicja ta powinna być zamieszczona tylko jeden raz w pracy w podrozdziale 2.2. Pojęcie i definicje nierówności dochodowych.

5. Autor rozprawy zupełnie niepotrzebnie zbyt często przypomina czytelnikowi o tym co już napisał we wcześniejszych rozdziałach czy podrozdziałach swojej pracy. Przykładowo w rozdziale drugim pracy, w podrozdziale 2.6.2. Autor szczegółowo opisał de-

kompozycję współczynnika Giniego łącznie z podaniem wzorów oraz informacją, że współczynnik koncentracji C_K nie jest bezpośrednio interpretowalny. W rozdziale piątym pracy na s. 189 Autor ponownie pisze dokładnie to samo co w podrozdziale 2.6.2., łącznie z przypomnieniem wzorów.

Tego typu powtórzenia nie przynoszą żadnych korzyści (a jest ich w pracy bardzo dużo), wręcz przeciwnie – irytację. Wszystkie wzory i ich interpretacja powinny być w części teoretyczno-metodycznej przy omawianiu metod badawczych zastosowanych w pracy, zaś w rozdziałach empirycznych, jak sama nazwa wskazuje powinny być zamieszczone wyniki badań.

6. W tabeli 1 na s. 20 przedstawiono zadania badawcze i przypisane im metody badawcze. Treść tych zadań powinna być identyczna z tymi podanymi w podrozdziale 1.1. Cele i hipotezy badawcze na s. 17. Ta sama uwaga dotyczy treści hipotez podanych na początku pracy oraz w podsumowaniu i wnioskach.

7. Autor rozprawy na s. 42 pisze, że *dochód jest tylko jedną z miar rozwoju społeczno-ekonomicznego, która przybliży poziom życia gospodarstwa domowego...???* Należy doprecyzować podjętą myśl.

8. Doktorant na s. 50 w podrozdziale 2.5. Mierniki nierówności dochodowych pisze: *W pracy przyjęto następującą terminologię związaną z miernikami poziomu nierówności. Określenie wskaźnik używa się go w odniesieniu do mierników zróżnicowania dochodowego, opartych na udziałach dochodowych skrajnych grup kwintylowych, decylowych lub centylowych. Wyrażenie współczynnik stosuje się do mierników powiązanych z krzywą Lorenza, zaś nazwy indeks do mierników pochodzących z teorii entropii.* Sugeruję pominąć bez uszczerbku dla tekstu trzy wyrazy: określenie, wyrażenie i nazwę.

9. Doktorant stwierdza na s. 123, że *do grupy społeczno-ekonomicznej rolników zalicza się gospodarstwa domowe, w których głównym źródłem dochodów jest gospodarstwo rolne.* Zdanie to należy doprecyzować, a mianowicie „w których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie”.

10. Na s. 49 napisano, że *uwzględnienie obu miar jest też zgodne z postulatami francuskiej komisji Stigliza, Sena i Fitoussiego, która w pomiarze...* Należy przereklamować zdanie, ponieważ Komisja składa się z 33 ekspertów zajmujących się pomiarem kluczowych procesów gospodarczych i społecznych, a nie z trzech.

11. Problematyka nierówności dochodowych ma nie tylko charakter deskryptywny (pozytywny), ale i normatywny – wartościujący „jak powinno być”. A zatem może warto byłoby na podstawie wniosków z przeprowadzonej analizy zawartych w pracy spróbować odpowiedzieć na pytanie: *Jakie są kluczowe narzędzia polityki umożliwiające rozwiązanie problemu nierówności dochodowych w Polsce?*

8. Uwagi redakcyjne

Praca napisana jest starannie, niemniej jednak zauważono liczne błędy i usterki redakcyjne. Oto niektóre z nich:

1. Praca składa się z pięciu rozdziałów: 1, 2, 3, 4 i 5 oraz z licznych podrozdziałów. Autor podrozdziały utożsamia z rozdziałami. Przykładowo pisze – w rozdziale 3.1.3, (patrz rozdział 2.3); Rozdział 5, Rozdział 4.3.

2. Autor ze zwiększoną częstotliwością odsyła czytelnika do poprzednich podrozdziałów. Przykładowo tylko na s. 108 w pierwszym akapicie składającym się z siedmiu zdań Autor odsyła czytelnika aż 3-krotnie; tj. po drugim zdaniu – (patrz 2.5.2), po piątym zdaniu – (patrz 2.5.2) i po siódmym zdaniu – (por. 2.5.2).

3. Grupy decymlowe pisane są zarówno za pomocą cyfr arabskich, jak i rzymskich. Na wykresie 7, jak i w tabeli 19 grupy decymlowe ponumerowano od 1 do 10, zaś w tekście – grupy VII i VIII, IX i X, IV i V, II i III (s. 105-106).

4. Rys. 2. Graficzna interpretacja funkcji Lorenza jest na stronie 54. W spisie rysunków podano, że jest na stronie 53.

5. Numeracja rysunków jest niezgodna z ich odwołaniem w tekście, począwszy od rysunku 6 do 13, a następnie od 16 do 38.

6. W wykazie bibliografii brakuje wielu prac, które podano w tekście, w tym: Platon, Rawls (1994), Johes (2010), McDonald (2013), Rosseau (1755), Smeeding, Weinberg (2001), Stockhammer (2017), Głowacka-Wołoszyn (2015), Kołodziejczak, Wysocki (2013), Phelps (2013), Stosunek Polaków do nierówności społecznych, CBOS 85/2017 www.cbos.pl, Emerytury i renty w 2015 r.

7. Nazwiska podane w tekście różnią się od tych podanych w bibliografii, np. Greene i Green, Thornbecke i Torbecke, Marks i Marx, jak również Leaken indicators i Laeken indicators.

8. W publikacji wymienionej jako nr 8 w wykazie bibliografii nie wymieniono jej wszystkich autorów. Zabrało Laure-Hélène Piron.

9. Nazwisko jednego z Autorów opracowania: [Konfucjusz: *Dialogi konfucjańskie*, tłum. (1976) Czyżewska-Madajewicz K., Künstler M.J., Słupski Z., Ossolineum, Wrocław] zostało błędnie napisane. Powinno być Tłumski Z., a nie Słupski Z.

10. W publikacji Słaby T. (2007): *Bogaci – przedmiotem zainteresowania badaczy konsumpcji, rynku, marketingu*, StatSoft Polska, Kraków – należy dopisać adres strony internetowej i datę dostępu, ponieważ nie jest to publikacja książkowa.

11. Tytuł publikacji podany w tekście i w bibliografii różni się: *The Race between Education and Technology* (s. 42) i *The Race Between Technology and Education* (s. 219).

12. W tytule publikacji *Metodologia Badania Budżetów Gospodarstw Domowych* jest błąd, a mianowicie powinno być ...Badań... a nie Badania.

13. Nie wszystkie publikacje w bibliografii ułożone są alfabetycznie, np. Bańbuła jest po Baumanie, Jabkowski po Jaumotte, a Rousseau po Rusnak.

14. Różny zapis numeracji czasopism, przykładowo: nr 1, (84/2), 119 (30), 50, Vol. 99(2), (No. 731) lub ich brak, np. poz. 61.

15. Sugeruję zamienić *wpasowuje się w teorie rozwoju dualnego* – na „wpisuje się w teorie rozwoju dualnego”.

16. Brak numeracji stron 183, 196, 245-256.

9. Wnioski końcowe

Pan mgr Andrzej Wołoszyn w pracy doktorskiej zajął się ważnym i aktualnym tematem badawczym. Doktorant podjął próbę całościowego ujęcia problemu nierówności dochodowych gospodarstw domowych na tle przemian makroekonomicznych w Polsce w latach 2005-2015. Uwagę zwraca wieloaspektowość poruszanej w rozprawie problematyki. Problemy podjęte w pracy są wartościowe i wnoszą naukową wartość dodaną.

Doktorant wykazał się zaawansowaną wiedzą teoretyczną i umiejętnością prowadzenia badań empirycznych. W pracy przyjął poprawną metodykę badań, w tym zastosował właściwe metody i narzędzia analityczne, co pozwoliło mu przeprowadzić rzetelną ocenę zgromadzonego materiału statystycznego i faktograficznego oraz sformułować poprawne wnioski dla polityki gospodarczej i społecznej. Przedłożona rozprawa doktorska świadczy, że jej Autor posiada predyspozycje do pracy naukowej. Uwagi merytoryczne i redakcyjne nie podważają istotnych wartości przedkładanej pracy.

Reasumując, w związku z powyższym stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska spełnia ustawowe wymogi stawianym rozprawom doktorskim i wnioskuje do Rady Wydziału Ekonomiczno-Społecznego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu o jej przyjęcie i dopuszczenie Doktoranta do publicznej obrony.

dr hab. Mariola Kwasek, prof. IERiGŻ-PIB

Warszawa, 22.07.2019 r.